

Budapestről 1979-ben (talán akkor) nem mentem el, már ha elmehettem volna egyáltalán, egy évre, ha csakugyan meg is kaptam volna a felajánlott lehetőségű DAAD ösztöndíjat az akkori Nyugat-Berlinbe (vagy hát: Nyugat-Berlinbe; s onnét a világba szanaszerte); mert nem vagyok német, s egyáltalán, Nyugat, nem vagyok Németország, s mert Kelet sem vagyok, nekem mindaz, ami gyerekkoromtól meghatározta az életemet, ma is ugyanúgy *van*, mint a kitelepítéstől félve leadott lakásunk másik felét tőlünk elválasztó fal, s ugyanúgy igyekszem keletit és nyugatit – ahol, mint apámtól még tanultam, mihelyt „amannak” az elméletét hasonlítják össze „emennek” gyakorlatával, s még a hazudás se akkora már, mint amekkora mégis, amely világban tehát, világbékén végső soron a még gonoszabb fenyegetés okán csak – feledni, egyszerűen: lenni igyekszem tehát, s ebbe a cikkek írása még jól belefér, menni viszont már DAAD-ra se mennék, ld. Eliot, megfulladunk, ha majd emberek hangja szólít, ti. láttuk álmunkban a tenger alatti termet etc., lehúztam Szpéróékkal, Samuékkel, Éliásékkal, Icsiékkal, Alizékkal stb., sántákkal, épekkel, vakokkal, előtttem görcsökben meghalókkal és ellőtt szárnyúakkal, már nem is nagyon látogatott sírjaikkal... de ha...! igen, de ha látogatottak, akkor minuszban is hanyatt dőlök a rézsűn, nézem csak-nem-jel köveiket, fatöveiket, ahol... nem a világgal, nem, a planétával forognak együtt pornál könnyebben, már nem is átjárható vázak, már légi semmik, csak szilárdságba fogva, légi semmik megint, akár a röptük vagy lépkedésük képzete lehetett a születésük előtt, ilyenek, tehát jogosultságot adnak nekem, hogy bárhová magányosan merészeljek menni, már azért is, mert Másikunk, vagy ha Másikunk utazik, bóklászik el valahová, hát *egyikünk*, azaz én, „egyőnk” mindig velük van, itthon, a még élőkkel, hát ha ezt mind összevesszük, valóban nem kell még az se hozzá, amit gyakran írok, hogy ti. a Trocadéro táján, az Eiffel-torony hídjánál visszanézve a folyóra, Szpéróék szajnai hajókázáson vesznek részt mindig, integetnek, Szpéró mondja, menj csak, élvezd a napot, én nem érek rá, sajnos, de sokat gondolunk rád, itt rengeteg olyasmi van, ami... s megyek tovább, vagy ki is hagyom ezt a városrészt ott, más megközelítési módot választok, leírni is unalmas, napi 25-30, 35 kilométereket gyalogolok, valamit ki akarok járni magamból?, nem, ez olyan, mint a fal se-tudata, ne, valami mást, valami ténylegeset azon-

ban, már eleve azt, hogy bár – mint Ernő úr írja – vonattal és hajóval eljárok idegenbe, mindig visszajövök, látom, ott is unatkoznak és szenvednek, s hogy hiába megyek el, csak magammal jövök szembe... a nagy járások, melyekre nekem London és Párizs alkalmas kitüntetetten – két német város *közt*, két holland város *közt* kéne gyalogolnom rég, hamar, ha a magam tempóját menném, a magam adagját, kiszaladnék a határba, mondjuk, Hamburg még szóba jöhetett volna, de hagyjuk... hol is tartottunk?, ez az, egy ilyen városjárással sose tartasz sehoh, a fölvetett képzeteidben tartasz, amit épp akarsz, ami akaródik veled aznap, elidőzgetés, célrasietés, útvonalkutatás, lehetőségkeresés, élet a lehetőségekben, eltévedés, legyintés, napsütés, erdő, elemőzsiázás, útelágazás, egy elrágott kutya-labda... egy másik, a Trocadéro környékén, az Henri Martin útnál, vagy én nem is tudom, a Georges Mandelnél, a temető magas fala alatt, nem messze láttad azt a furcsa valamit, nem is tudtad, mit, üres volt a széles fasor – ennek a fásornak a megértésére, hogy „mi is ez”, egy városban egy ilyen fasor, Koppenhágában került sor, de hát ezekről mindig írsz, ugye, ez a valami, amit akkor épp hosszabb ideig sánta bokával járkálva, hirtelen mégis megpillantottál, egyetlen kis-méret ember volt ez, egy néni, apró, mondom, ahogy ő is lelépett épp, csak egy fás járdaszélről, tőled tompa szögben el, nem is észlelt téged alkalmasint, mentetek dolgotokra mindketten, lábad aztán meggyógyult, de a kezed tönkrement, a fél hollótojás ott a hüvelykujjad felett, és két ujjad zsibbad, csuklón fel túl zsibong, hát ehhez jó az a másik kutya-labda, nem mintha itthon, kutyaóttal, nem volna, meg nem mintha ezt a Trocadéronál lelt labdát „használnád” is tényleg, erre lesz jó, gyakorolni a kezdet ezzel a labdával, az a néni „küldte”, lábtól kézig a labda meg az eltelt idő, szembe mentél magaddal, egy nagyon termékeny búcsúzó-esten, utolsó estéden most Párizsban, még ez a labda is lett; egyáltalán, olyan volt ez az este, hogy még nem akartál elszakadni a várostól, tehát nem a Paul Doumer úton mentél, ahol gyorsabb, de az néptelen, nem Passy útjának vágta neki, ott emberek vannak, alkonyi hazatérők, még épp vásárlók, rendszeres arra-közlekedők, de ezek aztán olyan sokan lettek, hogy ideges voltál már, sokalltad az emberiséget, ostoba döntés volt, hogy mégsem a kihalt utat választottad hát, s ez addig ment, míg a szűk járdán a kellemetlen tolongásban hirtelen meg nem hallottál valami kicokk kopogást, bot fémvége, nem vitás, és szét is nyílt az emberiség, és jött egy vak, egy férfi, műanyag átlát

szóságba csomagolt virággal a nem botos kezében, és akkor nem is kellett az Icsi széncinegédre gondolni, aki vak, s aki otthon „vár”, és tízéves lesz nemsokára, teljes életerővel közeledik a fordulóhoz, aztán tovább...!, meg a vak Papi néni, a megvakult Poszi poszátára, a félszemű Tutu zöldikére... nem kellett sem a hajókázókra gondolnod, sem a még élőkre, nem, egyszerűen ismét otthon voltál a sűrű világban, a városban, otthon e vak révén, aki nem is tudott róla) (miért kellene mindenüvé elmenni? este fellépni, könyveket aláírni? szinte nem is érted, te még hogyan jutsz eszébe bárkinek így?, miért nem csak az van, hogy annyi módod meglegyen, hogy magad mászkálj, elbolyongj kissé, de semmi, közben semmi, előtte személyesen semmi, minek kelljen olyat mondanod, hogy az irodalom a személyes találkozás elkerülésére van feltalálva? ha sokat vagy magad, dehogy vagy úgy, valami akad mindig, csak intézményesen, hogy ti. „elmenni”, már másnak nem akarsz, magaddal meg elintézed, hogy azért elmegy idegenbe, s a „vak” is bármikor szembejöhethet, vagy leléphet valaki egy járdáról) – igen, az már 1946-ban, vagy hogyan is, akkor kezdődött, a katolikus csereszolgálattal (Actio Catholica? gyereksegély?) mehetett volna Hollandiába, és a Ferencesek udvarán már ott is álltál anyáddal, de akkor elvonszoltad őt, itt akartál maradni inkább... meg lenne most Budapest neked úgy, ha nem maradsz? biztos visszajöttél volna, még hamarabb is, az egy év letelte előtt, de ki tudja, mennyi „de”... ott nem volt „de”, hogy Szpérót találtad, hogy akkor már „mentél” érte, magaddal akartál szembe menni, mert hajnalban, veréb toll-lény, meghalt a kezében, meg egy sárga papírkosárban, holott már tudtad, hogyan megy a megmentés... már tudtad, válasz volt, igen, annak a verébnek a lelése a kihalt, poros szombat délelőtti járdán itt a nagy napfényben, válasz arra, hogy azt idézted, 1977 az év, „Istenem, eleget adtál, eleget elvettél... fáradt vagyok, hogy elkezdjem újra, kérlek, hagyj végre örökre békén”, válasz volt, s mentél, miután eltemették a halottat, aki a felkelő nap fényében rángott, elérkezvén, utolsókat, és Szpérót letted, és nem is tudod, hogyan értél vele haza... most megint elfog a félelem ezért... holott Szpéró már 1988 nyara óta halott. Még haza azon a búcsúzó estén, agyad igen élénk az alig-pár-plusz fokban, az egész környülményben, már messze mögötted a keskeny gyalogoshíd, melynek magasából rettegve nézted a folyót, miután hazulról vitt májkrémed kis dobozát pille-hajónak lehajítottad a vízre, riadtan, hogy most mi lett volna, ha az van beléd-plántálva, hogy tessék, ugorj utána, ez ellen nem tehetél volna... ez, szerencsére, nem volt beléd plántálva... már az egészség-utakon mulatsz, forgalom előtt nem nyitott utak, csak bicikli mehet be rájuk, gördülve, s láb, minden-módja mozdulattal, és mennyi csikk borítja ezeket az egészség-utakat, te, mivel 7000 napra elhagyott minden szesz, csak nagy motívumokban tudsz elszántan élni, különben összevissza, kapkodva valamiért és valamit kivédendő mindig, de kell ez a nagy ív, hát kimondtad a 7000 napot, cigarettá-

zol most, Gauloises, jó erős, aztán a búcsúest, ahogy már közeledsz Montmartre-alja kis takaros szállodához, örülsz, mert újfajta köhögés kap el, na végre, megfáztam, mondd, s ez akkor nem a Gauloises... ilyen „történeteket”, evidencia-eseményeket jegyzel fel, akkor hát ez az este, állapítod meg, a meg-megállásoké, lassabban érsz haza, sebj, rekordodat tegnap már meg-meggyalogoltad ugyanezen az útvonalon, erről is eszedbe jut valami – ez akkor egy idegenben való járás, egy ilyen Párizs városé –, az, hogy Pierre I. de Serbie az út neve, melyet remek rövidítésül fölfedeztél, s tényleg, célszerű vonal, hát felírod, mert eszedbe jut: „még semmi hasznom nem volt a történelemből, pláne a szerbből, de az, hogy a Petár *volt*, jó: másképp hogyan érnék ilyen hamar haza”, meg aztán, mondom, ugye jól, a Trocadéronál egy fekete vaskapu magas lándzsáit nézve azt mondja neked a Franz Kafka: „Tiszta rémség volna, gondold meg, ha ott rekednék egy ilyen zárt kapu mögött, abban a szűk térben, nézd meg, éjszakára!” Vagy jobban mondja, na, az ő stílusában. Mire te: „Franz, de hát be se tudnál mögéje mászni!”, ti. a kapu jócskán zárva. Erre Kafka: „Még az a szerencse...” Vagy ahogy a Petár úton két csavargóból az egyik kihűzött faltöve télkabátjáról a járda közepére, s hevervén ott, fél üveg márcosnak látszó borral – te eleve: „brr, rémes” –, koldul. Sietsz tovább, máris egy hölgyet látsz, ahogy kis kutyát vonszol ki egy kapuból, a poráz csaknem térdmagasan feszül, az utolsó pillanatban kikerülöd, szemközt jön valaki rohanva – tényleg karkás este! –, s már sejted... és puff. Nem vette észre, s alig harminc méterre amattól, ugyanúgy hever, csak bor nélkül, mint a kolduló. Odarohansz, felsegíted, és hamar előkatorsz a forintos pénztárcából – már Budapest közele újra! az utolsó este! alapos vagy – egy forintot, még ez nem a német pfennigszerű forint, jó, rendes alaménium, s odaadod a derekas arccal zavartan nevető fiatalembernek, „Magyarországon ez kabalapénz, ilyen esetekre”, mondd gyatra franciasággoddal, s mégy. Látod a Tabac des Musées kávéházat, melyre külön is ki van írva, hogy „dohányáruda” egyben, azaz Tabac, s fogadsz magaddal, látsz-e még egy ilyen tautológiás helyet, hát igen, a St. Philippe-hez címzett söröző is dohányárudás, ott is Tabac a hely neve, *tabac* a mellékfunkciója. Itt jön az a másutt már megírt fogadalmad –, de épp a cigarettával akarunk Budapestre visszaérkezni, majd a szabadság Alagútjához etc. –, hogyha egy harmadik ilyen kettős-tabac jön, veszel/vehetsz még egy Gauloises-t, jó lesz hajnali alapos-korai felébredésedhez, kinézve a kis utcára, szívni... a formika fehér asztaldarabon narancsleves üvegeid kupakjaival, s az ehhez zsiben vett fésűvel gombozgatni, nem látsz harmadikat, mégis veszel Gauloises-t, méghozzá a Cadet utca sarkán, ahol az autóknak a járda törvényesen járható, azaz kereszteznek, de kis emelkedővel, és ráadásul ott egy mini lámpa, de a pirosa épp a képes levelezőlapok forgótartójába világít, miért olyan „kosztolányis”, miért ülsz le, hűvösben, csavargós fakó farmerkabátod még jobban szereted magad köré csavarva, miért kell ezekből a

- nini, most zölddel – megvilágított lapokból egyet vened, mert kell, igen, egy kávéra leülsz, New York, te kávéház... leülni még szabad tán... az ávé és a kávé... s a kávé, dohány és rum vár mérgező malaszttal, Csáth Géza-verse, a kavicsos és *porondos* kertudvar, és Szpéróék, a sohase jövők és sohase beszélők, és a palicsi tó ólomfénylése most semmi tömöret, kereket nem idéz, a 7000 nap kitűzésével elmúlnak ezek a képzeteid is, vigyorogsz, ahogy Gauloises-paklidat paskolod, ahogy a kávéd hozzák, ahogy csörömpölve fizetsz kemény fémtízésekkel, sárgálló szélűekkel, vagy mi, mára feledted már, milyenek is, na majd, az őszön még, most ezt a 7000 napot neked le kell élned, igenis, az Ernő úr is bölöget, meg hát a Szpéróék és korábról a koalamedveid is mind ezt várják tőled, hát ha neked ez ilyen ostobasággal ugrik be, vagyis hogy „Élj!”, a trieszti lovas üzenete Ottliknál, meg ezek a dolgok, hát így ülsz most este kilenc tájt még a mini-lámpa fényében, meg-megpörgeted a tartót, megkoccantod, mint Kosztolányi a poharat, az asztalt, s megint nevetvsz magadban, hogy a kis gyaloghíd felé menet folyton ez kattogott benned: „a szívem, szívem is...”, mármint megkoccintod, a régi-e a hangja, így Kosztolányi, a játékos, a *homo ludens*, s te ezt erre változtattad: „a szívem” helyett „a lábam”-ra, a lábam, lábam is, ludens-e még a talpa. Hát a sok járás.

Az előbb Alíz jutott az eszedbe, a Minelliék felirata láttán. Most, holnap akárki Lizát, Elisát, Lajzát, Alízt megtennél Saint-Cloud-ban, a kis híd túlján a citadellás dombon. De holnap a lapot, *Paris Turf*, már csak tiszteltkör-emléknek veszed meg a Charles de Gaulle-on. Most, hogy ezt írod, kinézel a Dunára, mely látszik, mert elbontották előle – előletek – a Fiume Szállót. Ennek pincéjében lőszerraktár volt, nem robbant fel a bombatalálatok ellenére sem, hát a háború után a felszabadítás részeként nektek ki kellett volna költöznötök, s akkor felrobbantották volna szakszerűen a jövevények, vele a házsört, mely így-úgy, bombatalálatokkal tarkítva, megmaradt azért. Anyád tíz métert repült egyszer egy aknatalálat légnymán, így lett az, hogy harmincöt kilóra lefogyott előbb, majd kilencvenötre föl, milyen nehéz volt neki, az emelgetése is két és negyed évi kórházazás során, milyen nehéz. Ludens talp! Viszsa, vissza. Nevezzük kicsit. (A házból apámék hordták a Dunába a lőszert, aztán vagy tíz év múlva tűzszerészek megint ki etc.) (A házsört később városszépészeti okból akarták elbontani stb.) Apám ostrom alatti tevékenységéhez tartozott még nagyanyám eltemetése: ő tüdőgyulladást kapott a feljött talajvízben vagy mi, és akkor ahogy az ácsolt koporsót házilag ásott gödörbe tették itt a Vár tövében, egy nagy láda szeg került elő, „felszabadulási koporsószegekészletünk”, volt is Koporsószeg Díj Gombfocitorna a barátaimmal itt, meg emlékszem, valakiknek a zongorája – egyszer azt írtam, a miénk, de azt csak az evidenciátörténet kedvéért, sürítésül írtam – felszúródott egy vasgerendára, létrát támasztottunk hozzá, s feljártunk klimpírozni. Hogy ezt írom, Icsi, aki június 13-án lesz 10 éves, üveghangon

fűrészel, élénk kapcsolatot tart, kifejezi magát. Nézem a Fiume Szálló tünt helyén át a Dunát.

Eszembe se jutna cigarettára gyűjtani. Két napig itthon voltam, általában szeretek ki se mozdulni a lakásból, ha itthon vagyok, aztán valamiért át kell mennem a Lánchídon Pestre (volt az életemben mindig ez a Széchenyi-dömping: az Akadémia srévizaví, na, a Lánchíd, aztán az Alagút, erről majd mindjárt), átmentem a Széchenyi Lánchídon (itt figyeltem meg rögtön, még a párizsi evidenciátörténetek sodrásában, mennyivel nagyobb hatást tulajdonítanak a képnek, mint az írott szónak manapság, a régi címerek gonddal le vannak fedve, de az a butaság a pesti hídfőnél, a kacagtatóan igyekvő jegyű szöveg, hogy a magyar munkások és értelmiségiek etc. a hároméves terv keretében mily igyekezetes eredménnyel építették újjá a hidat, az ott villog aranyban, villogjon is, vigyorgok), ülök kicsit Eötvös szobránál, a Fórum Szálló mögött megyek tovább, nézek *Figaró*-t a Vörösmartyn, de csak két egymás utáni nap az érdekes, akkor lehet tippelni (ld. üldögélések a Vérmezőn, cigizve, s tippelgetve Saint-Cloud-ra stb.; Másikunk: „a Vérmezőt kéne magaddal vinned, ha ott mindig olyan jól tippelsz”, na ez is megcáfolódtott, a minap olyan rosszul tippeltem a Vérmezőn), hát megyek tovább, madárbolt, papírbolt, minden, s csak hazafelé jut az eszembe, hohó, van Gauloises-m, így mondom, kis golózi, van, nagyon kínosan elpusztítok három hazáig, veszek – ludens-e...? – egy Sophie-t kiegészítésül, de itthon sose gyűjtök rá, a még élők miatt se, meg nem is hiányzik. Hát nem fizethet ki az élet olyan olcsón, nem, nekem most nagy tervem van, de ebbe a Vérmező tényleg besegített. A Vérmező: az Alagút toldaléka. Átmegek az Alagúton, kiszórom a rigóknak a benti még élők maradék kajáját, apróra nem vágom, ahhoz csak Másikunknak van – jogos! fontos! – türelme, megyek be az Alagútba, de akkor már rágyűjtök. Mert az Alagútnak háromnyelvű, négy nyelvű óvótáblája van, hogy ti. lege a gyalogláshoz veszélyes, igen, szennyezett a levegő, megyek is át, amikor csak tehetem, gyalog, engem nem lehet ijesztgetni. Az Alagút az, amiről írtam, hogy nekem a szabadság jelképe, mert nem kell iskolába járnom rajta át, most, hogy nincs kis vodka odatúl, benézek azért bőven a szokásos helyre, kávé kérek, szívom a füstöt, rágyűjtök, még előtte, aztán elintézem a krisztinavárosi intézendőket – posta, gyógytár, papír, órás, újság, krumpli etc., miegymás –, ellátogatok egy madárboltba a távolabbi Krisztina körútra, közben Vérmező. Ma már nem is annyira szelem át, sőt, inkább a Koszciuszkó utcát kedvelem, ott is megvan, hol gyűjtök rá, szeles idők voltak újabban, meglettek a védett helyek, a pályaudvar alatt a boltokat nézem, a könyveseket, esetleg belepillantok a *Guardian*-be, ha valami érdekes van Angliában. A Vérmező! Pipi néni kalitkáját hoztam 1981-ben ettől a madarastól! Esős május volt. Akkor mentünk a Pipi néniért, akit valaki már vakon talált. Ez volt az a történet, hogy a leendő kalitkáját megmutogattam a Vérmezőn az esőtócsáknak, de nem is hittem, hogy az a két vak szem is

ilyen kis fekete tócsa-mocsár lesz. De most ezt hagyjuk... mindent se...! Szóval, később, már talán 1991-ben, vagy hogy, Másikunk találta a kis mezei verebet a Vár alatt, és a madár nagyon görcsölt, ismerős kép. Vegyszer? Eléhezetség? Talán vegyszer, irtották itt a gyomot így. Mindegy, megpróbáltuk. Egy éjszaka mintha javult volna az állapota. Másnap elmentem a Vérmező környékére, a *Guardian*-t az eponi derby miatt kellett megnéznem. Őt azonnal elneveztük Epsonekának, ezzel a névvel is halt meg estére, azaz éjfél előtt. Nem jó dolgok ezek, sok volt efféle. Ezt is hagyjuk. Aztán, valahányszor előjön, hogy Epsonek, ő jön elő már. Ha eljutok oda, talán most majd el, magammal megyek szembe. Csak hát Londonban is lehet ezeket a nagyokat járni, és mellette még hat-hét rubájít lefordít az ember. Párizsban az Omár Khajjám fordítása nagyon meglődött nekem. Ahogy a levegő is olyan tiszta lett, meg az evidenciatorténetek jöttek és jöttek, és vissza a gombózás, na ja, úgy ez a szövegalakulás is kitisztult, az Omár Khajjám egészen szépen szól már magyarul, persze, az eredeti ritmusában, ez volt a nehéz, tavaly ősszel még nagyon megoldhatatlannak látszott. Most akkor ez az Epsonek. Ever Ready Derby, jó kis elnevezés. Az eponi derby. Párizsban ez ugrott be még: Ady: „Párizs az én Bakonyom”. Ezt írtam is: hogyan mondom: Párizs Ady Bakonyja? Bakonyja? Baknya? Meg: miért cikke, de csikkje? (Az egészség útján vigyorogtam, rá-rágyújtva.) Tyúkhúrt szedtem, Párizs márciusban már ontja a tyúkhúrt, eleinte azt hittem, a boulogne-i erdőnek csak pár fájánál van, ezeket másnap meg is kerestem, aztán kiderült, alig van fa, amelyiknek a töve ne lenne tele tyúkhúrral. Hát én mindig így éltem, megörvendtem valaminek, aztán az mintha olyan különös lett volna, egyéb-se-világon, semmiképp sem hihettem, hogy az a dolog egészen általános pedig! Valahogy mindig két Verne-könyvet kértem volna, egyet tudott venni anyám, de a vicceken is milyen jókat neveltünk, mi a szovjet-magyar barátság elvi szempontja? Elviszem, pont. Meg hogy Japán a mosoly országa, a Nagy Hon meg egy kész röhej. Ez a különbség. Feláll valaki erre a szomszéd asztaltól, kérdi, mi a különbség az asztal és maga közt? Az asztal itt marad, maga pedig velem jön. Ilyeneket nevettek Párizsban. Én így „reagáltam” a változásra. Koppenhágában 1989-ben az öt tó mellett sétálva, verebeket etetve, hajléktalan irániakat hálósákból kikászolódnál nézve, tréningező bokszolókat kerülgetve, kutyasétáltató néikkel beszélgetve arról, hogy szerinte azért a dánok egyáltalán nem mind olyan kedvesek a kacsákkal, nem ám, mint ahogy hirdetik, capcarapp, mutatta, ki a vízből, nyekk a nyakát csavarintva, na, szegény, gondoltam, én nem is tudom, kire. Aztán énekeltem: „Úgy... várom a párom s csak harmonikázom s a páromról dalolok ééén... Mááár szívem úgy dobog, ha cipője kopog s ha nevetve siet felém. Ha vallomásom csókra gyűjtja talán, és átölel, én nem tudom, hogy hova is tegyem... a harmonikám...” És a többi. Ment valaki most Koppenhágába, meséltem neki ezt-azt, Koppenhága nem „olyan volt”, mintha Hollandiába

akkor elmentem volna, gyerekként, egy évre, nem, Koppenhága annyira Koppenhága volt, hogy kívülről fújom, belülről fújom, mi volt velem ott, mi minden, hol merre kanyarodtam, mikor eredt el az eső, milyenek voltak a tavak emitt, a tavak ott... és soha semmi 35 kilométer lehetősége (menne ott, esne ott akkor járás azért, körbe és cikcakkban), az se csábít vissza. Nem vagyok bolond elrontani valamit. De ahogy Párizsban értettem meg egy koppenhágai sugárutat (na, én el nem tudnám mondani, mit tudok most akkor), ahogy a rue de la Pompe mindig Szép Ernő sörözőjét hozza, még ha nem sörözöm már, akkor is, meg ha betéve tudom is, merre rövidítetttem este, meg hogyan is volt, hogy az Hausmann körúton nyolc után a sötétben ott sorakoztak búcsúestemen a postautók, aludtak, s akkor fedeztem föl rajukat, igen, a stilizált madárrajzot mindegyiken, akár ha az én itthon már alvóim üzennének, igen, az előeste is volt ez, viszontlátásuké, s ők jeleztek.

Aztán – már a St. Philippe Tabacon túl akkor, a kosztolányison messze innen – vágytam volna a kihalt Hausmannon valami embertársaságot, távolból. Jött is ki egy alak egy kapun, lecsapott a járdára egy táskát. Egy nő... táskával ő is? Elragadta tőle a hapsi? Nem tudom. Szaporáztam léptemet. A férfi lehangolt, vele a két táskás. A nő alig baktatott, meg-megállt. Mi ez? De rossz arcú manus! A következő kereszteződésnél megálltam. A férfi is. Engem észre se vett, persze. Lehunytam a szemem. A következő percben a nő már hadonászott neki valamit, a férfi legyintett, taxinak intettek. Jegygyűrű villant a nő kezén, a férfi meg olyan jellegzetesen férj volt egyszerre. Csak egy veszekedő házaspár.

Semmi vicc, nem kell mosolyogni. Egy tócsa került utamba, tele csikkkel. Tizenhetet számoltam, két tányéri sercintővízben. Na, ide én is. Bár sötét volt s barátságtalan a környék, leültem egy padra, elszívtam Gauloises-om egy szálát, bele a véget a tócsába, s tovább! A padok üresek. Hol vannak a csavargók? Elröstelltem magam, mikor végre megpillantottam egyet. A nagy Printemps-áruházzal szemközt. Egy öreg néni. Fehér kötött sapkában. Mereven kuporgott, előreesett fejjel, nem is oly sok szatyor közepette. El! Minelliék megkönnyebbülés voltak, a kosztolányis levelezőlapok.

Aztán ablakom. Majd a feleségem is ide jön. Már úgy néztem, mint aki velük van itthon, s itthon is maradhat végre. Szép Ernő: elmúlt időm kezd majd, mint tavasz jön visszajönni, és minden szépre fordul, s azt *hajtom*: álom, álom. Kiemelés és pontatlanságok tőlem. De ezeket a sorokat én úgy *mondom* Párizsban meg mindenütt, ahol lennem lehet és lennem kell, közben a kötet az írógépem mellett van az asztalomon, mellette Saint-Exupéry sivatagos kötete, meg egy koalás címlapú zsebkönyv, meg a Virginia Woolf-életrajz, igen, hát ezeken át nézek ki a Dunára, és hogy csak egy kicsit is lehungyom a szemem, látom, ahogy ott abban a zöld faborítású galériában ott egy boton a Virginia kabátja, holott dehogy lehet ott, én képzeletem csak, elvittem Londonba látni, amit itthon látok, most már, előtte meg ki tudja, hogyan látta, hogyan láthatja szemem a mások

városait, na, sebjaj, az azért nagy túlzás volt, mikor Virginia az egyik első alapos német légitámadás után azt mondta megkönnyebbülten: a házuk is lement... por és törmelék... kinek a széklába ez itt... és stb., de azért nekilátott, hogy a téglák közül kihúzkodja naplójának maradványait... Összegyűltünk, hogy megint szétszóródjunk, igen, talán ez az egész.

Egy-egy rendező pont közben... Szpéró, Alagút, Virginia, Epsony, Vérmező, Fiume Szálló, nagyanyám... Meg annyi tízezer minden. Bocsnát, 7000. Nem szabad, persze, napot adni mindennek. Bele van az darálva máris, ha megérem.

Emlékszem, egyszer – egyetlen egyszer – az volt, hogy Párizsban találkozom is valakivel (én tényleg nemigen szoktam, máskülönben), és készültem neki egy jó vicc elmesélésével. Végignevettem – akkor még a hosszabb, még lerövidítetlen – utat Auteuil-ből a Madelaine templomig, az az „ismeri Marx és Engels tanait” kezdetű tréfa volt ez, amikor a K. bácsi tudományos szocializmusból vizsgáljuk. A viccben nekem az volt a csúsz, úgy hirtelen, harmincadszorra is, a Trocadérotól a Concorde térig etc., és máig, ki is raktam a könyvespolcok egyikének oldalára, a mosoly országának címszavával, ergo, konzisztencia van nálam Párizs és Budapest közt így is, nemcsak a cigivel pl., etc., és a K. bácsi azt feleli, hát a Tanait én ismerem, mert az volt a Teitlbaum, de hogy a másik két khm., khm. ismeri-e őt, azt nem tudnám megmondani, szóval, hogy a K. bácsi ezt komoly kérdésnek, vizsgakérdésnek hiheti, hát istenem miért ne, hogy a Tanait ismerték-e azok ketten... ezzel nem tudok betelni.

Mint ahogy nyilván egyénien, védhetetlenül – úgy *ál-lítottam*, sejtettem, képzeltem, vártam, hogy a boldogságnak nem kell visszajönni – gyönni, mondaná akár Ernő úr, vón, igen, azt is mondja ő, hogy egyetlen, hártartalant szeretett vón csinálni, csinyáni, nem csínján, mondom én, ezért a 7000 nap... a 26. napnál tartok... és valaki azt mondta egy hitetlenkedőnek: „Meg fogja tartani”, és ez fájdalom s öröm volt együtt, s így volt jó nekem, mondja az Ernő úr ebben a kötetben, mely London meg Párizst is megjárta velem, de most már csak itt pihen, és az Alizék, a Szpéróék, a Samuék tollai etc. is beléje vannak ragasztgatva. Hogy a boldogság fog egy reggel ráköszönni, ezt sejtji, gyanítja, várja ő egyre... de mennyire aktuális ez, hogy ő most... mennyire érzem, hogy ezt ugyanoly érvénnyel teszi ő, mint egykor. Mi az az „egykor”? Ez a Budapest, persze, jócskán más... de nincs egykor. A 7000 napnak már nem lesz „vége”, az „egykorok”, a korok is így vannak. S hogy kiterjedése legyen ennek a boldogság-sejtésnek, megenged magának az ember valami efféle írást.

Persze, jó lenne erről mind-mind mesélni. Akár egy este is csak... hazamenni, mint a kis gyalogoshídtól, kivételesen – a tyúkhúrszedés miatt azon az oldalon ragadva! – egy útnak a másik oldalán, holott vagy 29-szer már az „egyiken” mentünk, oda és haza, de most, először most a másikon!, és mennyi mókán gondolkodunk, itt jut eszünkbe a Sherlock Holmes-vicc, na ja,

jókorák voltak a darabok, 5 km, 7 km, 3 km egy-egy szakasz, s így tovább, de ha hét darab van, 1 és fél km és nagy darab, elcsatangolva, valami dadogós 5 óra alatt értük el célunkat, ld. „Lelkessel jártuk Párizst, / ott-hon is voltunk márist”, ez egy vers kezdete, csináltuk egyszer, a Sherlock Holmes-viccünk, ahogy Watson, míg S. H. tyúkhúrt keresni megy be, egy fa tövét keresi, egy csonkét, hol ez a tönk? Watson már-már azt hiszi, elvitték, vagy S. H. hiszi? El, míg ők S. Cl.-ban jártak, de S. H. megleli, Watson látja, örül, s az étellel kapcsolatos örömét (ld. még mondásunk: „Legszebb káröröm az életöröm”) így akarja kifejezni, megkönnyebbülés-formában: hogy ti. végre kisebb szakaszokat tesznek meg, jobban osztják a távot, pl. a Doumer útig egy külön szakasz, siker hát, hogy megteszik hamar, s mondja: „Emberi darabok”, vagyis ezek az útszakaszok, érti ő, már végre emberek, erre Sherlock odavillantja tekintetét, dermedten nézi Watson: „Honnan tudja, Watson? Hiszen nem is láthat ide...” S mutatja. Hogy ahogy Watson szólt, ő *arra* kapta a fejét, rezzenve, s mit lát, azt, amit különben nem (!) látott volna (Holmes ne?): egy kéz mered ki az avar alól... amott pedig egy bütyökkel toldódik meg a kép! Emberi darabok!

S így érzük el a Doumert, később a kis csikktoácsát, aztán ablakunkban állunk. Másnap haza. Ide. Ennél csak egy jobb, mondom Kafkának, ha valaki mást tudunk elmeneszteni szeretett helyeinkre, ha tehát magunknak még csak odamennünk sem kell, valaki más ott jól járkel, s mi a régi „partokon”, ld. Evelyn Waugh, ahogy az író poggyászát hazaviszi évtizedek keserves munkájára az az ürge, hazai partokra, s mintha csontok és hamu borítanak a fövenyt, ki tudja, miféle hajótörések emlékei – és a Virginia-féle Bloomsbury, és a Virginia öngyilkossága- kor az agyagba szúrt bot az Ouse partján... de a kabát, a kabát az rajta volt, zsebe kövekkel megtömve, ha igaz, mert V. jó úszó vót amúgy –, mennyi ilyen hártartalanság... valakit elexpediálunk magunk helyett, még anyánk szava ez az „elexpediálni”, mi visszaráncigálódunk, jó, hát Epsony, Bakony, de nem, a legjobb, ha más megy, és mi épp csak legrunk cigarettáért kutyánkkal, aztán sietünk haza, épp csak, ez a jelszó, erre jár minden, elszívunk annyi cigarettát, amennyit a cigarettavásárlás ideje alatt el lehet, ami ebbe befér, különben kenyeret hoznak, kávénk van, narancslével fölszereltünk, és nekilátunk dolgozni, korán fekszünk, 8 tájt, 4 óra előtt hajnalban már kelünk.

Hajnalban, és átfülettünk a csukottakon (az ajtók), szól-e valaki. Icsi, minthogy a cinege: jelzőmadár, Icsi szól. Vakon, bele a hajnalba. Él tehát, ennyit máris tudunk Budapestről. S most, hogy ez itt befejeződik, át-megyünk (én, te, mi; induljunk el te meg én... stb.) a másik szobába, és jókor! Icsi épp leveszködhetett valahogy a kalitkája aljára, ahonnét túl virtuózul nem tud visszajutni oda, ahol enivalója leledzik. Ujjunkat kínáljuk hát neki, ő elfogadja, már fent is van... falatozik azonnal. Passyban megyünk, a járdát egy hirtelen félrekanyarodással mi is szabadon hagyjuk. Kic-koc, valami elhangzik, nem némul el.